

Persze a jelenben kezdődik. Allok az Erkel Színház előtt (amellyel szemben különös beépített kis tér alakul ki hamar, lesz hol parkírozzanak az autók) és egy nagyorrú komikus jut eszembe: *Ferenczy Károly*. Gyerek koromban évente kétszer-háromszor nyilatkozott valamelyik lapnak, hogy tulajdonképpen ő a tulajdonosa, vagy bérlője, vagy ilyesmije a Városi Színháznak, de elütötték tőle. Kik, hogyan, miért?

Amikor elkezdtem settenkedni a színház körül, Városi Színháznak nevezték. (Születésekor, 1910-ben Néppopera néven indult.) A kiskapunál néha megállt egy taxi, *Sziklay Szeréna* kövér komikával, a feleségével érkezett *Föld Aurél* a direktor. Később, gyalog, szivarcsutakkal a szája sarkában és lóversenytippekkel kezében jött a fivér is, *Föld Matyi* bácsi, aki rendkívül mulatságos külsővel bírt.

Szóval így megy vissza az ember a múltba.

BÚZAVIRÁG SZÍNŰ CSODA-KOCSI

Ki mire emlékszik? A legtöbbre alkalmasint *Déri Diamant Antal*, aki negyven esztendő telt el ebben a színházépületben. Főkéllékesként vonult nyugalomba nyolc esztendeje. Nyugalomba? Ott van ma is, minden este, a színpad körül. Egy képzeletbeli, ősz Schuberthez hasonlít.

Emlékszik *Max Reinhardt* »Mirakel«-rendezésére. A színpad: templommá alakult át, harang is lógott; ő harangozott héttől nyolcig. Ő szerzett egy gebét a postás járműtelepről, hogy legyen min bevonulnia *Saljapinnak* a »Don Quijote« című operában.

Bálint Marcell rendezőasszisztens (aki hetente négy-öt operaelőadást vezet le az Erkel Színház ügyelői pultja mellől), olyan »Faust«-előadást látott itt diákkorában, amelyen *Saljapin* énekelte Mefisztót, *Marcel Journet* pedig Valentint! Akkor már állandó vendége volt a Városi Színháznak. Hét-nyolc éves korában kezdte, az erkély utolsó sorában. A minap találkoztunk az egyes buszon; azt mondta, *mindent azoknak a régi Városi Színház-i operáesteknek, vagyis: vasárnap délutánoknak köszönhet*. Akkor tanulta meg az egész repertoárt.

Én sem feledhetem *Jan Kiepura* búzavirág-színű csuda-kocsiját! Jött 1939 júniusában, a kiskapu elé. Több száz ember várta. Fölült a tenorista az *automobil* tetejére (az csakugyan ilyen ünnepélyes jószág volt!), és onnét osztogatta legkegyelmesebb névaláírásait. Nekem is van egy.

SENNYEI! FÖLDÉNYI!

ÉS EGY MAI VENDEG

Itt írta nevét autogramgyűjtő noteszomba *De Luca*, talán élete utolsó külföldi útján: *Rigolettót* énekelte a Városiban. *Harry Baur* két estén át vendégszerepelt itt, társulatával; ő is adott névaláírást. *Szigeti József* is. *Bronislaw Huberman: nem!*

Ezen a színpadon játszotta *Sennyei Vera* »Az ember tragédiája« Éváját, hosszú idő után az első szőkehajú Évát — amint ezt a színházi sajtó akkoriban konstata. *Földényi László* volt mellette *Ádám*, *Mihályfi Béla* — hajdani magyar filmek rengetegszeri vezérigazgatója, minisztere s egyéb méltóságos ura — pedig *Lucifer* maszkját öltötte magára.

AZ ERKELBEN

Egy pesti színház múltjából, jelenéből és jövőjéből

A mai vendég, **Gino Bonelli** olasz tenorista, a rijekai operaház énekese, ebben a színházban lép fel, amely oly sokszínű, érdekes és viharos múlt után jó másfél évtizede a magyar opera megteremtőjének, **Erkel Ferencnek** nevét viseli és Pestnek második számú operája.

Erkel Ferenc mellszobra fogadja az érkezőket az előcsarnokban. Ma nem az ő dalműve megy: hanem Verdié, a nagy példaképé. Utolsó előtti remekműve, az »Otello«.

Gino Bonelli — igazi Otello-alkat. Dél-olasz vérmérséklet, pedig a szelidebb északon, Piacenzában született. Apja munkás, ő is egy konzervgyár kazánfűtője volt. Közben tanult énekelni. Utolsó mestere a világhírű Francesco Merli. Gino Bonelli 1945-ben lépett színpadra szülővárosában, a »Bohémélet« Roldolphe-ját énekelte. Lírai szerepekkel kezdte, főként Puccinival. Előbb a rijekai opera tagja, majd a Scaláé. 1953-ban Dél-Amerika több operaházában vendégszerepel a »Pillangókisasszony« Pinkerton-jával. Majd, 1956-tól ismét Rijeka következett, azóta is ott tag, onnét járja a külföldet. 1961-ben öltötte magára Otello köntösét először. Két éve a velencei Doge-palota szabadtéri színpadán is elénekelte a Velencét szolgáló mórt.

— *Idegenkedem a statikus szerepektől —* mondotta előadás után, *a mozgást, az indulatot, a szenvedélyt szeretem a színpadon.*

— *Mit csinál, ha nem énekel?*

— *Akvarelleket festek...*

»A NYUGAT LÁNYA«

Aranyásók. Seriff. Vadnyugat. A múlt század közepe.

Puccini a »Pillangókisasszony« és a három egyfelvonásos (»A köpeny«, »Angelica nővér«, »Gianni Schicchi«) között komponálta »A nyugat lányá«-t. 1910-ben mutatták be New Yorkban.

Most, immár hetek óta, ezt próbálják az Erkel Színház színpadán: Minnie, Ramerrez és Rance seriff történetét.

Több mint húsz esztendeje, 1944 januárjában újította fel Operaházunk legutóbb. Két Minnie volt akkor: **Walter Rózsi** és **Szilvássy Margit**. Ramerrez **Udvardy Tibor**, a seriffet **Losonczy György** énekelte.

Néhány éve a Szegedi Nemzeti Színház játszotta **Harmath Évával**, **Vadas Kiss Lászlóval** és **Littay Gyulával**.

Április 16-án, itt, az Erkelben, **Házy Erzsébet**, **Ilosfalvy Róbert** és **Jámbor László**, másnap pedig **Moldován Stefánia**, **Mátrai Ferenc** és **Radnai György** lesz a három főszereplő.

— *Mindannyian nagyon szeretjük ezt a művet —* mondja **Mikó András** főrendező, *»A nyugat lánya«-felújítás rendezője. — »Formabontó« előadást akarunk: a közönséget leeresztett függöny fogadja majd, és a díszlet is egyértelműen a helyszínt fogja ábrázolni... Csak azért mondom ezt, mert nincs minden darabra ráhúzható, egyetlen stílus! A stílust mindig a műnek kell megszabnia. »A nyugat lányá«-nak a forró életközelség a jellemzője. Miért éppen ezt újítjuk fel? Egy-egy új mű előadását, vagy egy régi felújítását annak kell eldöntenie: mennyire hiányzik a játékrendről, mennyire találkozhatik a közönség érdeklődésével és mennyire osztható ki az adott pillanatban. »A nyugat lánya« ilyen szempontból már korábban is szóba került: a »Manon Lescaut«-val fej-fej mellett haladt. Hisszük, hogy a közönség szívesen fogadja.*

Egyik nap rendpróba, másik nap zenekari ülő-próba: folyik a munka. Két karmestere lesz »A nyugat lányá«-nak: **Erdélyi Miklós** és **Tóth Péter**. A díszleteket **Forray Gábor**, a kosztümöket **Szeitz Gizella** tervezte.

Mindenki szereti »A nyugat lányá«-t? Úgy látszik. **Reményi Sándor**, aki **Jake Wallace** vándorénekest énekelet majd: törött lábbal is próbál. **Mátrai Ferenc** pedig tréfásan így szólt az egyik délelőtt:

— *Gyerekkoromban is mindig ilyet szerettem volna játszani: colttal az oldalamon, mint Tom Mix...*

Dalos László

Hazai Desdemona, vendég Otello
(Orosz Júlia és Gino Bonelli)

A sorsdöntő
kártyajáték
Minnie és a
seriff között
(Házy Erzsébet
és Jámbor
László)

Az Erkel
Színház
homlokzata
(Kotnyek
és MTI-fotó
— Keleti felv.)